

UNIVERZITA
PARDUBICE
FAKULTA
FILOZOFICKÁ

Katedra filosofie a religionistiky

Posudek vedoucího/oponenta bakalářské práce

Jméno studenta: Filip Dvořák

Název práce: Přirozená práva a vznik státu u Hobbesa a Locka

Jméno vedoucího práce: Václav Sklenář, Ph.D.

Jméno oponenta: Sylvie Bláhová, Ph.D.

I. Formální kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Naplnění celkového záměru: - práce odpovídá svému zadání a obsahu - vymezení tématu je přiměřené a není příliš široké		X	
2. Metodické a systematické zvládnutí práce - text je strukturně a logicky uspořádán - práce je adekvátně zpracována		X	
3. Úvod a závěr - úvod řádně seznamuje s cílem a postupem práce, s dosavadním badáním na dané téma a stěžejní literaturou - závěr náležitě shrnuje a hodnotí celou problematiku, formuluje přínos k řešení problému a vlastní stanoviska	X		
4. Autor náležitě vypracoval všechny formální požadavky kladené na bakalářskou práci - zadání, prohlášení, obsah, úvod, pojednání, závěr, resumé v češtině a cizím jazyce - odpovídající počet stran	X		

Slovní ohodnocení

Záměr práce je jasně vyznačen, text postupuje vzhledem ke stanovenému cíli logicky a systematicky. Strukturu práce by šlo ještě vylepšit tím, že by autor více podstoupil od interpretovaných textů a v prvních dvou částech proti sobě stavěl tematické celky, které by sám nadefinoval, spíše než aby se držel postupu výkladu v *Leviathanovi* a *Druhém pojednání o vládě*. Zvoleným postupem totiž vzniká určitá nerovnoměrnost ve výkladu obou autorů, když je např. u Locka věnována samostatná kapitola

vlastnictví, zatímco u Hobbesa je toto téma zmíněno spíše zběžně. Není pak jasné, jestli autor považuje otázku vlastnictví u obou myslitelů za stejně zásadní pro teorii vzniku státu.

II. Obsahová kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Práce prokazuje porozumění autora v dané problematice.	X		
2. Myšlenková soudržnost a souvislost textu: - je vyhovující - srozumitelnost argumentace a podloženost argumentů či myšlenek je adekvátní		X	
3. Práce se opírá o relevantní prameny a literaturu.	X		
4. Práce s literaturou: - v práci je zřetelně předvedeno, že student pracoval s odbornou literaturou a s myšlenkami jednotlivých autorů - autory uváděl (nejen odkazem na poznámku), srovnával, parafrázoval a citoval - zřetelně rozlišoval své myšlenky od myšlenek jednotlivých autorů		X	
5. Bakalářská práce je filosofickým textem: - autor prokázal fundovanou a analytickou práci s pojmy a myšlenkami - autorova práce nespočívala jen v převyprávění daného téma nebo pouhém poskládání hesel, parafrází či myšlenek - práce nebyla zatížena nepřiměřenou mírou historických, životopisných nebo jiných nefilosofických údajů	X		

Slovní ohodnocení

Autor si vytkl jasný cíl, a sice zpracovat rozdíl mezi pojetím přirozeného práva u Thomase Hobbesa a Johna Locka, a to s ohledem na jejich teorii vzniku státu prostřednictvím společenské smlouvy. Svého cíle chce dosáhnout podrobným a důkladným čtením zásadních pasáží ze stěžejních děl obou autorů. Se zdroji pracuje velmi pečlivě, dává si pozor, aby mu takříkajíc nic neuteklo – což místy vede i k zařazení materiálu, který by v práci snad figurovat nemusel; není např. jasné, jak do výkladu nástupnictví zapadají Hobbesovy příklady vysvětlující status monarchy na s. 26. Celkově je ovšem tato tendence pozitivní, autor díky ní podává slušnou rekonstrukci postupu obou teorií od základní premisy v podobě určitého typu přirozeného práva k ospravedlnění určitého typu státu a je zároveň schopen tyto konstrukce poučeně porovnat. Deklarovaný záměr se mu tedy podařilo naplnit. Zároveň ovšem práce trpí některými nedostatky.

Hlavním problémem práce je, že se drží příliš blízko k interpretovaným textům, jejichž obsah je často spíše konstatován, než vykládán či dokonce zpochybňován a kritizován. Uvedme některá z míst, která by zasloužila hlubší výklad. Když autor popisuje Hobbesův první zákon přírody (s. 12), uvádí jako zdůvodnění pouze to, že jeho nepřijetím se člověk „vystavuje nebezpečí“. Bylo by na místě podrobnější odvození z Hobbesovy teorie vášní jako motivace lidského jednání. V části 1.3. autor zároveň tvrdí, že úmluvy je třeba vynucovat strachem, i to, že úmluva je založena na nahlédnutí odpovídajících zákonů přírody. Bylo by dobré věnovat se tomu, jestli zde

nevzniká konflikt v založení normativity úmluv. Na s. 24 je pojednávána Hobbesova teze o jednotě veřejného zájmu se soukromým zájmem vládců v monarchii. Tato teze je (pro nás) velmi neintuitivní – jedním z hlavních ospravedlnění demokracie bylo historicky právě zamezení zneužití vládnoucí funkce v monarchiích. Stálo by za to vysvětlit Hobbesovu úvahu podrobněji.

U výkladu Lockových myšlenek by především stálo za to věnovat více času popisu ustavení legislativní moci ve státě. Autor na s. 30 píše: „Důležité je si připomenout, že ústava se musí také zakládat na přirozeném zákoně, takže se většinové rozhodování, aby bylo legitimní, musí pohybovat v rámci přirozeného zákona.“

Samotný proces odvození specifického typu vlády z Lockova specifického pojetí přirozeného zákona ovšem čtenář musí spíše vyčíst z různých míst autorova výkladu, přičemž samotné ustanovení legislativního orgánu není pojednáno vůbec.

Nejasný je také výklad Lockova pojmu „tichého souhlasu“ se společenskou smlouvou. Autor na jednu stranu tvrdí, že výslovný souhlas dávají typicky pouze určité skupiny obyvatel, na druhou stranu však píše: „Pravým členem státu se člověk stává až výslovným souhlasem a smlouvou.“ Z toho by plynulo, že většina obyvatel není příslušníkem státu, ve kterém žije, což autor jistě tvrdit nechce.

III. Jazyková a grafická kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Práce je bez gramatických a stylistických chyb nebo jiných nedostatků (překlepy, nedokončené věty atd.)		X	
2. Práce je psána kultivovaným a odborným jazykem		X	
3. Terminologické zpracování textu - fundované porozumění terminologie v oboru a daném tématu - vhodné používání terminologie a vysvětlování pojmů	X		
4. Odkazy, citace a poznámkový aparát - vyhovující práce s odkazy - dodržení a jednotnost citačních norem - náležitý poznámkový aparát	X		
5. Citování - míra citování je vyvážená - vhodná volba a výstižnost citací	X		
6. Grafická kritéria - grafická úprava (písmo, obsah, názvy kapitol, odstavce, řádkování atd.) je vyhovující	X		

Slovní ohodnocení

V práci lze nalézt občasné překlepy, text je ovšem v tomto ohledu na dobré úrovni. Gramatickými chybami text také není přehnaně zatížen, ačkoli místy ztěžuje četbu chybná interpunkce. Práce ovšem poněkud pokulhává ve stylistice. Větná stavba je často kostrbatá a díky tomuto nedostatku má autor často problém vyjádřit své myšlenky srozumitelně a přesvědčivě. V poněkud zmatené větné stavbě se někdy ztrácí kauzální závislosti, což je pro filosofický text poměrně vážný problém. Zacházení s filosofickou terminologií je na dobré úrovni, nicméně občas autor zachází neopatrně s normativitou a s časovými rovinami, což vede k určitým výkladovým nepřesnostem. Např. na s. 10 čteme: „Na základě cíle sebezáchovy vzniká v přirozeném stavu nedůvěra. Podle Hobbese se člověk musí naučit tyto věci předvídat a všechny lidi ovládnout.“ Normativita slovesa *muset* zde není vyjasněna: musí tak člověk jednat, protože ho k tomu vede jeho přirozenost? Nebo jde o morální nárok? Nebo se chce říci, že člověk musí všechny ovládnout, pokud chce dosáhnout svého cíle? Na s. 32 autor píše, že lidé v primitivních předpolitických společnostech nepoznali tyranii a diktaturu, „které vznikaly z chamtivosti a ctižádosti“. Pokud diktatura a tyranie už vznikaly, jak je lidé mohli neznat? Na s. 15 se pohybuje na úrovni přirozeného stavu, ale zároveň mluví o vladařích, aniž by bylo poskytnuto vysvětlení (spočívající v tom, že státy vůči sobě vždy zůstávají v přirozeném stavu) atd.

IV. Použitá literatura

	ano	zčásti	ne
1. kritický a vhodný výběr prvotní literatury a pramenů	X		
2. kritický a vhodný výběr druhotné literatury	X		
3. práce s cizojazyčnou literaturou	X		

Slovní ohodnocení

Výběr literatury je vhodný. Se sekundární literaturou by se ovšem v samotné práci mohlo pracovat častěji.

Další doporučení:

Autor s interpretovanými texty pracuje velmi pečlivě a poctivě a ukazuje, že je schopen porozumět složitým filosofickým koncepcím. Zároveň jeho text trpí výše zmíněnými problémy, které lze napravit následujícími kroky: 1) Zlepšit stylistickou kvalitu psaní. 2) Načíst větší množství primární a sekundární literatury, aby tak autor získal schopnost více kriticky reflektovat interpretované texty. (Četba fil. textů má samozřejmě i pozitivní vliv na stylistickou kvalitu psaní).

Autor má pro obojí dobré studijní předpoklady.

Pracovní součinnost studenta a vedoucího práce v průběhu zpracování práce (vyplní vedoucí práce): Součinnost byla výborná, student pravidelně a aktivně konzultoval, části práce odevzdával včas a o téma projevoval živý zájem.

Celkové hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě: **ano**

Návrh hodnocení: **C**

/Hodnotí se na škále A – B – C – D – E – F; F neprospěl(a)/

Náměty k rozpravě:

Autor by mohl podrobněji a systematictěji než v samotné práci vysvětlit, v čem spočívá rozdíl mezi Lockovým a Hobbesovým pojetím svobody, a především jak se toto pojetí svobody propisuje do jejich koncepce státu. Právě svoboda je totiž pro oba zásadní v přirozeném stavu a zvládnutí jejich negativních dopadů hraje zásadní roli v odlišnostech obou politických koncepcí.